

CHÍNH SÁCH TÀI NĂNG TRẺ VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0

Đinh Thị Hải Yến, Nguyễn Văn Công Thành

Trường Đại học Nội vụ Hà Nội, Trung tâm Tài năng trẻ - TW Đoàn

Tóm tắt: Công tác tài năng trẻ những năm gần đây được triển khai trong bối cảnh tình hình thế giới và trong nước có nhiều chuyển biến lớn về kinh tế - xã hội. Sự phát triển mạnh mẽ của đất nước, sự quan tâm, chăm lo của Đảng, Nhà nước, vai trò tập hợp, đồng hành, phát huy của Đoàn Thanh niên cộng sản (TNCS) Hồ Chí Minh và các tổ chức thanh niên do Đoàn làm nòng cốt đã góp phần hình thành lớp thanh niên, trí thức trẻ tài năng trên mọi lĩnh vực, với ý chí và khát vọng xây dựng nước Việt Nam giàu mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh. Nhờ việc ban hành, điều chỉnh kịp thời những chính sách và định hướng mới của Nhà nước mà công tác tài năng trẻ Việt Nam tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước, đội ngũ tài năng trẻ Việt Nam trên các lĩnh vực tiếp tục có bước phát triển lớn mạnh cả về số lượng và chất lượng.

Từ khoá: Chính sách, công tác tài năng trẻ, thanh niên, trí thức trẻ, cách mạng công nghiệp 4.0.

Nhận bài ngày 7.5.2021; gửi phản biện, chỉnh sửa và duyệt đăng ngày 22.6.2021

Liên hệ tác giả: Đinh Thị Hải Yến; Email: dinhyen.qtv@gmail.com

1. MỞ ĐẦU

Trong bối cảnh Việt Nam hội nhập quốc tế sâu rộng, cùng với tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, sự phát triển của kinh tế tri thức tiếp tục là môi trường thuận lợi để tài năng trẻ Việt Nam phát huy trí tuệ, năng lực khẳng định vai trò tiên phong trong các hoạt động của đời sống xã hội, trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước... Vai trò, sứ mệnh của công tác tài năng trẻ có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, đó là khơi dậy tinh thần yêu nước, ý chí tự cường dân tộc, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc trên nền tảng quy tụ sức mạnh, phát huy trí tuệ của các thế hệ tài năng trẻ Việt Nam trên toàn cầu. Nói cách khác, đội ngũ trí thức, tài năng trẻ Việt Nam hiện nay có vai trò quyết định trong nghiên cứu, ứng dụng, chuyển giao khoa học và công nghệ, giúp đẩy nhanh sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế của đất nước, góp phần quyết định thành công sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0.

2. NỘI DUNG

2.1. Những chủ trương, chính sách về tài năng trẻ của Nhà nước trước tác động của cuộc cách mạng 4.0

Đứng trước sự phát triển mạnh mẽ của cuộc Cách mạng 4.0, Nhà nước ta cũng ý thức sâu sắc vai trò của công tác tài năng trẻ. Từ đó xác định mục tiêu trong dự thảo Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XIII: *“Đến năm 2025, là nước đang phát triển có công nghiệp theo hướng hiện đại, vượt qua mức thu nhập trung bình thấp; đến năm 2030, kỷ niệm 100 năm thành lập Đảng, là nước đang phát triển có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao; đến năm 2045, kỷ niệm 100 năm thành lập Nước, trở thành nước phát triển, thu nhập cao”*. Như vậy, trước mắt, trong giai đoạn 2015 - 2020 công tác tài năng trẻ được triển khai trong bối cảnh tình hình thế giới và trong nước có nhiều chuyển biến lớn về kinh tế - xã hội. Với những thành tựu to lớn sau gần 35 năm thực hiện công cuộc đổi mới, vị thế nước ta trên trường quốc tế không ngừng nâng cao; tạo thế và lực mới cho đất nước tiếp tục đi lên và hội nhập sâu rộng với thế giới.

Sự phát triển mạnh mẽ của đất nước, sự quan tâm, chăm lo của Đảng, Nhà nước, vai trò tập hợp, đồng hành, phát huy của Đoàn TNCS Hồ Chí Minh và các tổ chức thanh niên do Đoàn làm nòng cốt đã góp phần hình thành lớp thanh niên, trí thức trẻ tài năng trên mọi lĩnh vực, với ý chí và khát vọng xây dựng nước Việt Nam giàu mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Nghị quyết số 25-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá nhấn mạnh: *“Coi trọng hơn nữa việc trọng dụng tài năng trẻ, tạo bước chuyển có tính đột phá trong bố trí và sử dụng cán bộ trẻ trên tất cả các lĩnh vực”*. Kết luận số 86-KL/TW của Bộ Chính trị ngày 24/01/2014 về chính sách thu hút, tạo nguồn cán bộ từ sinh viên tốt nghiệp xuất sắc, cán bộ khoa học trẻ được ban hành với mục tiêu *“Xây dựng cơ chế, chính sách đủ sức thu hút sinh viên tốt nghiệp xuất sắc, cán bộ khoa học trẻ có trình độ, năng lực chuyên môn cao, phẩm chất tốt, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng - an ninh trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá, hội nhập quốc tế để từng bước đào tạo, bồi dưỡng thành nhân tài cho đất nước”*. Nhờ đó, Trung ương Đoàn đã phối hợp nghiên cứu, đề xuất sửa đổi, bổ sung chính sách đối với thanh niên có tài năng quy định trong Luật Thanh niên năm 2020 nhằm tạo cơ chế, chính sách thuận lợi hơn cho thanh niên có tài năng cống hiến, phát triển. Các cấp bộ Đoàn cũng tiếp tục phối hợp triển khai thực hiện Dự án *“Tuyển chọn 600 trí thức trẻ ưu tú về làm Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân xã thuộc 62 huyện nghèo”* và Đề án thí điểm *“Tuyển chọn trí thức trẻ tình nguyện về các xã tham gia phát triển nông thôn, miền núi giai đoạn 2013 - 2020”* theo Quyết định của Thủ tướng Chính phủ, góp phần tạo môi trường rèn luyện, thử thách, bồi dưỡng và tạo nguồn bổ sung cán bộ vào các chức danh lãnh đạo, quản lý các cấp cũng như giúp địa phương phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng nông thôn mới.

Các bộ, ban ngành và các tỉnh, thành đã chủ động xây dựng cơ chế, chính sách về tuyển dụng, đãi ngộ nhằm thu hút những người trẻ có trình độ cao, sinh viên tốt nghiệp loại giỏi, xuất sắc về công tác tại các địa phương, đơn vị. Tổ chức các lớp đào tạo, bồi dưỡng cán bộ về nghiệp vụ chuyên môn nhằm góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ trẻ. Nhiều tỉnh, thành đã tập trung đầu tư xây dựng các thiết chế văn hóa, hệ thống nhà thiếu nhi, nhà văn hóa thanh niên nhằm đào tạo, bồi dưỡng năng khiếu, ươm mầm tài năng và có chính

sách khuyến học, khuyến tài, tạo môi trường để phát triển năng khiếu, tài năng,... Nhiều tỉnh, thành phố đã lập quỹ hỗ trợ tài năng trẻ, nhằm hỗ trợ, khuyến khích tài năng trẻ học tập, rèn luyện và phát huy năng lực để phục vụ địa phương, đất nước. Đặc biệt, những năm gần đây, công tác tài năng trẻ đã được xã hội hóa một cách mạnh mẽ. Nhiều cơ quan, đơn vị, tổ chức chính trị - xã hội, hội nghề nghiệp, cơ quan báo chí đã tổ chức nhiều hoạt động đa dạng, phong phú, sáng tạo và hiệu quả với sự tham gia của các doanh nghiệp, các nhà tài trợ như: Cuộc thi “*Siêu trí tuệ Việt Nam*”, “*Tìm kiếm tài năng Việt*”, “*Đường lên đỉnh Olympia*”, các chương trình Robocon, “*Sao mai điểm hẹn*”, giải thưởng “*Nhân tài đất Việt*”...

Quá trình hội nhập của đất nước đã tạo điều kiện thuận lợi để nhiều nhà khoa học đạt giải Nobel, các tài năng ở nhiều lĩnh vực trên thế giới đến Việt Nam giao lưu, làm việc, có giá trị thúc đẩy tài năng trẻ Việt Nam phấn đấu vươn lên. Đây là những chuyển động mới, giúp gia tăng khả năng hội nhập của đội ngũ tài năng trẻ Việt Nam; tăng cường sự quan tâm chăm lo của Đảng, Nhà nước, bộ, ngành, các địa phương và toàn xã hội đối với công tác tài năng trẻ; là điều kiện để đội ngũ tài năng trẻ Việt Nam hoàn thiện, phát huy năng lực và phát triển tài năng.

2.2. Những kết quả bước đầu về công tác tài năng trẻ của Nhà nước

Thời gian qua, nhờ những chính sách và định hướng của Nhà nước mà công tác tài năng trẻ Việt Nam tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước. Điểm nổi bật là các tài năng trẻ Việt Nam trong và ngoài nước có xu hướng ngày càng gắn kết nhau hơn trong các hoạt động học tập và nghiên cứu; đại bộ phận tiếp tục phát huy những phẩm chất ưu việt như: ý chí vươn lên, giàu lòng yêu nước; ý thức tự lực, tự cường, năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, thích ứng nhanh với thực tiễn xã hội và ngày càng hoàn thiện năng lực hội nhập toàn cầu. Sự trưởng thành của thế hệ tài năng trẻ đi trước đã tạo động lực, khích lệ đội ngũ tài năng trẻ hiện nay phấn đấu, đạt nhiều thành tích xuất sắc. Đội ngũ tài năng trẻ Việt Nam trên các lĩnh vực tiếp tục có bước phát triển lớn mạnh cả về số lượng và chất lượng. Các tài năng trẻ đã phát triển, khẳng định mình trên các lĩnh vực, đóng góp tài năng, trí tuệ cho đất nước. Đặc biệt là các tài năng trẻ trong lĩnh vực khoa học công nghệ ngày càng lớn mạnh và trẻ hóa, khẳng định vị thế toàn cầu, là nguồn lực quan trọng cho cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Theo thống kê, giai đoạn 2015 - 2020, đã có 134 học sinh đạt giải các kỳ thi Olympic quốc tế các môn học, kết quả của năm sau cao hơn năm trước: Kỳ thi Olympic toán học năm 2017, cả 6 thí sinh của Việt Nam đều xuất sắc đạt giải, trong đó có 4 huy chương vàng, 1 huy chương bạc và 1 huy chương đồng, xếp thứ 3/112 quốc gia tham dự. Kỳ thi Olympic Vật lý quốc tế năm 2017 cả 5 thí sinh dự thi đều đoạt giải với 4 huy chương vàng, 1 huy chương bạc xếp thứ 5/86 quốc gia tham dự. Kỳ thi Olympic Sinh học quốc tế năm 2018 cả 4 thí sinh dự thi đều đạt giải với 3 huy chương vàng và 1 huy chương bạc¹.

¹ TW Đoàn TNCS Hồ Chí Minh (2020), *Báo cáo kết quả ông tác tài năng trẻ giai đoạn 2015 – 2020 và phương hướng nghiên cứu công tác tài năng trẻ giai đoạn 2020 – 2025*, Hà Nội.

Nhiều tài năng trẻ không chỉ đạt được học vị cao khi còn rất trẻ mà đã có nhiều công trình nghiên cứu khoa học xuất sắc được công bố trên các tạp chí khoa học uy tín thế giới, có nhiều đóng góp xuất sắc vào sự phát triển của ngành, lĩnh vực đang công tác và khẳng định vị thế của các nhà khoa học trẻ Việt Nam trên bản đồ khoa học công nghệ trên thế giới như: GS.TS Lê Anh Vinh, Phó viện trưởng phụ trách Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, Bộ Giáo dục và Đào tạo là PGS trẻ nhất Việt Nam 2013 (30 tuổi), Giáo sư trẻ nhất Việt Nam năm 2020 (37 tuổi); GS.TS Nguyễn Khánh Diệu Hồng, Giảng viên Viện Kỹ thuật Hóa học, Trường Đại học Bách khoa Hà Nội, Viện trưởng Viện Nghiên cứu Đào tạo và Phát triển nguồn nhân lực, Liên hiệp Các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam đạt nhiều giải thưởng quốc tế, có đóng góp xuất sắc trong lĩnh vực chuyên môn, là tác giả của nhiều đề tài, dự án, sách xuất bản quốc tế và các phát minh, giải pháp về công nghệ¹. Trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật, thể dục thể thao, nhiều tài năng trẻ tiếp tục tỏa sáng với những tên tuổi như: đại kiện tướng cờ vua thế giới Lê Quang Liêm; vận động viên điền kinh Bùi Thị Thu Thảo, Nguyễn Thị Oanh²,...

Nhiều tài năng trẻ khởi nghiệp đã tiếp thu ứng dụng khoa học công nghệ và bền bỉ phấn đấu không ngừng để phát triển doanh nghiệp, lãnh đạo doanh nghiệp vượt khó, tăng trưởng, đóng góp lớn cho sự phát triển của địa phương, đất nước; khơi dậy ý chí và khát vọng lập nghiệp, làm giàu bằng con đường chính đáng của thế hệ thanh niên thời kỳ hội nhập. Nhiều nông dân trẻ làm giàu từ mảnh đất quê hương, ứng dụng khoa học kỹ thuật công nghệ cao, không chỉ làm giàu cho bản thân, gia đình mà còn giúp đỡ, hỗ trợ, tạo việc làm cho nhiều thanh niên khác. Nhiều công nhân trẻ với các sáng kiến, giải pháp sáng tạo đã góp phần tiết kiệm chi phí sản xuất, cải tiến, nâng cao năng suất lao động, làm lợi cho doanh nghiệp, đơn vị nhiều tỉ đồng³.

Mặc dù có nhiều đổi mới, nhiều chính sách để đẩy mạnh công tác tài năng trẻ Việt Nam, nhưng cho đến nay công tác tài năng trẻ vẫn còn những hạn chế và khó khăn như: so với yêu cầu, đòi hỏi của thực tiễn, việc phát hiện, chăm lo, bồi dưỡng, đãi ngộ tài năng trẻ còn hạn chế. Có lúc, có nơi việc nhìn nhận, đánh giá tài năng trẻ còn định kiến, chưa thật sự tin cậy. Các chính sách về tài năng trẻ còn mang tính riêng lẻ, nằm rải rác ở nhiều văn bản quy định khác nhau. Luật Thanh niên đã có điều khoản về quản lý nhà nước đối với thanh niên có tài năng, song cần phải được cụ thể hóa để có thêm hành lang pháp lý triển khai trong thực tiễn. Bên cạnh đó, một số ít tài năng trẻ nhận thức chính trị chưa đầy đủ, còn dao động trước khó khăn; sớm thỏa mãn, thiếu khiêm tốn, thiếu kỹ năng thực hành xã hội, sa đà vào lối sống hưởng thụ, chưa thấy trách nhiệm của mình đối với đất nước, thiếu chia sẻ và đồng cảm với thực tiễn của đất nước.

¹ TW Đoàn TNCS Hồ Chí Minh (2020), *Báo cáo kết quả ông tác tài năng trẻ giai đoạn 2015 – 2020 và phương hướng nghiên cứu công tác tài năng trẻ giai đoạn 2020 – 2025*, Hà Nội.

² Nt

³ Hội Doanh nhân trẻ Việt Nam (2019), *Báo cáo công tác tạo việc làm cho thanh niên của các doanh nghiệp*, Hà Nội.

2.3. Định hướng trong thời gian tới của Nhà nước với công tác tài năng trẻ

Hiện nay, tình hình đất nước nguồn tài nguyên đang dần cạn kiệt và huy động nguồn vốn gặp khó khăn, chỉ có phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao mới có thể theo kịp được trong thời kỳ hội nhập. Do đó, trong thời gian tới Nhà nước cần ban hành thể chế dành cho tài năng trẻ Việt Nam trong các lĩnh vực: chính trị, khoa học, giáo dục, sản xuất,...; đồng thời cần có chính sách lựa chọn, tuyển dụng, bồi dưỡng, trọng dụng và quy định trách nhiệm của tài năng trẻ trong từng lĩnh vực. Từ đó mới có thể tạo được sự đột phá của đất nước trong thời gian tới.

Đặc biệt, tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, cấp ủy chính quyền, đảm bảo sự lãnh đạo tập trung, thực hiện thường xuyên, có trọng tâm, trọng điểm, có lộ trình xây dựng, trọng dụng và sử dụng nguồn nhân lực trẻ tài năng quốc gia.

Công tác tìm kiếm tài năng trẻ phải được thông tin rộng rãi; mọi tài năng trẻ Việt Nam trong và ngoài nước đều được phát hiện, có cơ hội được đào tạo bồi dưỡng, hỗ trợ để phát triển; được trọng dụng và phát huy tài năng.

Đoàn TNCS Hồ Chí Minh đóng vai trò chủ trì phối hợp với các bộ, ngành có liên quan, các địa phương, đơn vị triển khai các giải pháp phát triển mạnh mẽ công tác tài năng trẻ, phong trào khuyến học, khuyến tài trong từng gia đình, từng dòng họ, ở các cấp, các ngành và mỗi địa phương, đơn vị.

Đoàn TNCS là cánh tay đắc lực của Nhà nước trong việc tìm kiếm và phát triển tài năng, trí thức trẻ cũng cần mạnh dạn giao các tài năng trẻ đảm nhận các công trình, phần việc thanh niên gắn với đề tài, ý tưởng của các tài năng trẻ, tạo môi trường và điều kiện cần thiết cho tài năng trẻ phát huy tâm huyết và trí tuệ tham gia các chương trình, đề án, dự án phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, đất nước.

Quan tâm nhiều hơn đến công tác tuyên truyền, sơ kết, tổng kết và nhân rộng các mô hình hay, cách làm sáng tạo, hiệu quả trong công tác tài năng trẻ các cấp và tăng cường các hoạt động giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm công tác tài năng trẻ giữa cán bộ phụ trách công tác tài năng trẻ của các địa phương, trong và ngoài nước.

Đãi ngộ vật chất và tinh thần là những động lực quan trọng để kích thích lao động sáng tạo, cũng như tạo điều kiện cho đội ngũ trí thức tích cực, chủ động nâng cao trình độ, năng lực của bản thân. Đãi ngộ về vật chất bao gồm: tiền lương, thưởng, phụ cấp và các thu nhập khác (nhuận bút, thù lao giảng dạy, nghiên cứu khoa học,...)

3. KẾT LUẬN

Phát huy tài năng trẻ nói chung là một nhiệm vụ hàng đầu của nước ta, nhất là trong bối cảnh đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập kinh tế, quốc tế sâu rộng như hiện nay. Tạo môi trường làm việc tốt cùng với hệ thống chính sách phù hợp là những nhân tố cực kỳ quan trọng để các tài năng trẻ của chúng ta phát huy hết năng lực, trí tuệ cho công cuộc phát triển của đất nước. Tuy nhiên, để những chính sách của Nhà nước về công tác tài năng trẻ Việt Nam được triển khai có hiệu quả, thì việc phát huy vai trò tham mưu của Đoàn

đối với cấp ủy, chính quyền địa phương trong công tác tài năng trẻ là cần thiết, để từ đó có cơ chế chính sách, tạo điều kiện hỗ trợ, phát huy và sử dụng tài năng trẻ. Bên cạnh đó cần xây dựng đề án về Phát hiện, bồi dưỡng và phát huy tài năng Trẻ Việt Nam trong giai đoạn tiếp theo; tham mưu cho Chính Phủ để có các cơ chế, chính sách hỗ trợ, ưu đãi dành cho các tổ chức, doanh nghiệp, trung tâm đào tạo, bồi dưỡng tài năng trẻ và xây dựng Quỹ nghiên cứu khoa học thanh niên nhằm tạo điều kiện cho các nhà khoa học, giảng viên trẻ tham gia nghiên cứu khoa học và chủ động trong nhiệm vụ nghiên cứu khoa học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2008), *Nghị quyết số 27-NQ/TW Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương khóa X, ngày 06 tháng 8 năm 2008 về xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, Hà Nội.
2. Bộ Khoa học và Công nghệ (2017), *Báo cáo về Cách mạng công nghiệp 4.0*, Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Thông tư số 11/2017/TT-BGDĐT ngày 05/5/2017 ban hành Quy chế xét tặng Giải thưởng Khoa học và Công nghệ dành cho giảng viên trẻ trong các cơ sở giáo dục đại học*, Hà Nội.
4. Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2017), *Nghị định số 140/2017/NĐ-CP, ngày 5 tháng 12 về chính sách thu hút đào tạo cán bộ từ sinh viên tốt nghiệp xuất sắc, cán bộ khoa học trẻ*, Hà Nội.
5. Bộ Khoa học và Công nghệ (2020), *Nghị định số 02/VBHN-BKHCN ngày 09/4/2020 của Bộ Khoa học và Công nghệ quy định việc sử dụng, trọng dụng cá nhân hoạt động khoa học và công nghệ*, Hà Nội.
6. Cao Thị Phương (2020), “Trí thức Việt Nam trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0”, *Tạp chí Khoa học xã hội Việt Nam*, số 1/2020.

THE POLICY OF VIETNAM YOUNG TALENTS DURING THE PERIOD OF INDUSTRY 4.0

Abstract: *In recent years, the implementation of youth talent work has happened in the context of major global and domestic economic - social shifts. Many factors have contributed to the formation of talented young intellectuals in every field, for example, the strong development of the country, the attention of the Party and the State, the assemble role, the co-leader and the foundation of the Ho Chi Minh Communist Youth Union and the youth organizations led by the Youth Union. Their will and aspirations are for Vietnam's rich, democratic, fair, and civilized development. By timely issuance and adjustment of new policies and orientations of the State, Vietnam Youth Talents continue to play a pioneering role in the building and development of the country and grow both in quantity and quality.*

Keywords: *Policy, youth talent work, young intellectuals, the 4th Industrial Revolution (Industry 4.0).*